

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 23 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя

27 серпня 2024 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Філософія Нового часу (XVI-XVIII ст.)»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія»
освітня програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра філософсько-історичних студій та масових комунікацій

Схвалено на засіданні кафедри філософсько-історичних студій та масових комунікацій

23 серпня 2024 р., протокол № 2

Завідувач кафедри

Вадим СЛЮСАР

Гарант освітньої програми

Вадим СЛЮСАР

Розробник: к.філос.н., доцент кафедри філософсько-історичних студій та масових комунікацій Ірина ВІТЮК

Житомир
2024 – 2025н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК25- 1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			
	<i>Випуск 2</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 23 / 2</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія Нового часу (XVI-XVIII ст.)» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 31 серпня 2023 р., протокол № 11

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія Нового часу (XVI-XVIII ст.)» (із змінами та доповненнями) для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 27 серпня 2024 р., протокол № 7.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 3
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 033 «Філософія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		4
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 самостійної роботи – 2,625	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції
		48 год.
		Практичні
		32 год.
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		40 год.
	Вид контролю: екзамен	

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 66 % аудиторних занять, 34 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 23 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів цілісного розуміння історико-філософського процесу ранньомодерної доби, а також глибоке засвоєння фундаментальних ідей та концепцій, що заклали підвалини сучасної європейської цивілізації, науки та культури.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- дослідити соціокультурні та наукові передумови виникнення філософії Нового часу, зокрема вплив Великих географічних відкриттів та Наукової революції на трансформацію світогляду;

- розкрити сутність «гносеологічного повороту» у філософії XVII ст. та проаналізувати боротьбу двох провідних методологій – раціоналізму та емпіризму;

- вивчити основні онтологічні моделі Нового часу: монізм, дуалізм та плюралізм;

- сформувати навички роботи з автентичними текстами мислителів Нового часу, розвиваючи вміння критично інтерпретувати першоджерела;

- виявити вплив філософських ідей XVI–XVIII ст. на становлення сучасної методології гуманітарних та природничих наук.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 033 «Філософія» та освітньою програмою «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

СК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

СК 10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 033 «Філософія»:

ПРН 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.

ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН 7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.

ПРН 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК25- 1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 5
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Становлення класичної метафізики та методології Нового часу

Тема 1. Історико–філософське означення європейської філософії Нового часу (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Загальна характеристика філософії Нового часу.
2. Проблема методу у філософії
3. Нова парадигма основоположних категорій філософії.

Тема 2. Формування основ нової філософії у творчості Френсіса Бекона (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Життєвий шлях Френсіса Бекона.
2. Концепція нової науки Ф. Бекона, його погляди на роль філософії.
3. Вчення про "примари" людського розуму. Проблема методу пізнання.

Тема 3. Філософія природи Френсіса Бекона та його соціально-етичні погляди (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Філософія природи.
2. Соціальна утопія Ф.Бекона.
3. Етика Ф.Бекона.

Тема 4. Вчення про метод Рене Декарта (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Постать Р.Декарта.
2. Вчення Декарта про метод. Головні правила методу.
3. Принцип універсального сумніву та його методологічне значення.

Тема 5. Метафізика Рене Декарта. Проблема людини (ЗК 1, СК 3, СК 10,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 6
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

4. Вчення про духовну субстанцію і теорія пізнання.
5. Вчення про тілесну субстанцію. Фізика і космологія.
6. Матеріалістична фізіологія і проблема людини.

Тема 6. Картезіанська філософія (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Картезіанство.
2. Матеріалістичний напрям у картезіанстві.
3. Картезіанство і релігійно-містична філософія.

Тема 7. Філософія британського емпіризму. Томас Гоббс (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Механістичний матеріалізм як основа онтології Томаса Гоббса.
2. Гносеологія та номіналістична теорія мови.
3. Антропологія: «природний стан» та мотиви людської поведінки.
4. Соціально-політичне вчення.

Тема 8. Філософія Баруха Спінози (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Вчення про субстанцію та її атрибути.
2. Гносеологія та вчення про метод.
3. Вчення про людину.

Змістовий модуль 2. Раціоналізм, емпіризм та ідеологія Просвітництва

Тема 9. Філософія Готфріда Ляйбніца (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Монадологія як основа метафізики Ляйбніца.
2. Концепція «передумовленої гармонії» та теорія пізнання.
3. Теодицея та вчення про «найкращий із можливих світів».

Тема 10. Філософія Джона Локка (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Критика теорії «вроджених ідей» та концепція Tabula rasa.
2. Вчення про ідеї та якості речей.
3. Соціально-політична концепція та теорія природного права.

Тема 11. Філософія Джорджа Берклі (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Критика поняття «матерія» та радикальний номіналізм.
2. Гносеологічний принцип «Esse est percipi» (Існувати – значить бути)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 7
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

сприйманим).

3. Проблема соліпсизму та роль Бога в системі Берклі.
4. Критика механіцизму та наукового детермінізму.

Тема 12. Філософія Девіда Г'юма (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Вчення про враження та ідеї.
2. Критичний аналіз поняття причинності.
3. Скептицизм щодо субстанції: критика «Я» та матерії.
4. Етичні та релігійні погляди Д. Г'юма.

Тема 13. Філософія британського Просвітництва (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Особливості британського просвітництва.
2. Англійський матеріалізм XVIII ст.
3. Ідея моральної науки.

Тема 14. Філософія французького Просвітництва (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Дух Просвітництва та ідеологія Вольтера.
2. Енциклопедисти та культ наукового знання.
3. Французький матеріалізм та сенсуалізм XVIII ст.
4. Соціально-політична концепція Жан-Жака Руссо.

Тема 15. Філософія німецького просвітництва (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Систематизація раціоналізму: школа Христіана Вольфа.
2. І.Кант: «Коперніканський переворот» у філософії.
3. Етичне вчення Канта: категоричний імператив та свобода волі.
4. Вчення про антиномії та межі метафізики І.Канта.

Тема 16. Трансформації європейського ідеалізму Нового часу та перехід до антропологічного матеріалізму (ЗК 1, СК 3, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10)

1. Йоганн Готліб Фіхте: суб'єктивно-ідеалістична концепція активного «Я».
2. Фрідріх Вільгельм Шеллінг: філософія тотожності та натурфілософський синтез.
3. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель: система абсолютного ідеалізму та діалектичний метод.
4. Людвіг Фейєрбах: антропологічний переворот та критика теології.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 8
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота
МОДУЛЬ 1				
Змістовий модуль 1. Становлення класичної метафізики та методології Нового часу				
Тема 1. Історико-філософське означення європейської філософії Нового часу	6	2	2	2
Тема 2. Формування основ нової філософії у творчості Френсіса Бекона	8	4	2	2
Тема 3. Філософія природи Френсіса Бекона та його соціально-етичні погляди	6	2	2	2
Тема 4. Вчення про метод Рене Декарта	6	2	2	2
Тема 5. Метафізика Рене Декарта. Проблема людини	8	4	2	2
Тема 6. Картезіанська філософія	10	4	2	4
Тема 7. Філософія британського емпіризму. Томас Гоббс	8	4	2	2
Тема 8. Філософія Баруха Спінози	7	2	1	4
Модульний контроль 1	1	–	1	–
Разом за змістовий модуль 1	60	24	16	20
Змістовий модуль 2. Раціоналізм, емпіризм та ідеологія Просвітництва				
Тема 9. Філософія Готфріда Ляйбніца	6	2	2	2
Тема 10. Філософія Джона Локка	6	2	2	2
Тема 11. Філософія Джорджа Берклі	6	2	2	2
Тема 12. Філософія Девіда Г'юма	6	2	2	2
Тема 13. Філософія британського Просвітництва	10	4	2	4
Тема 14. Філософія французького Просвітництва	8	4	2	2
Тема 15. Філософія німецького Просвітництва	10	4	2	4
Тема 16. Трансформації європейського	7	4	1	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 23 / 9

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усь ого	лекції	практич ні	само стій на робота
ідеалізму Нового часу та перехід до антропологічного матеріалізму				
Модульний контроль 2	1	–	1	–
Разом за змістовий модуль 2	60	24	16	20
ВСЬОГО	120	48	32	40

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
МОДУЛЬ 1		
Змістовий модуль 1. Становлення класичної метафізики та методології Нового часу		
1	Тема 1. Історико–філософське означення європейської філософії Нового часу	2
2	Тема 2. Формування основ нової філософії у творчості Френсіса Бекона	2
3	Тема 3. Філософія природи Френсіса Бекона та його соціально-етичні погляди	2
4	Тема 4. Вчення про метод Рене Декарта	2
5	Тема 5. Метафізика Рене Декарта. Проблема людини	2
6	Тема 6. Картезіанська філософія	2
7	Тема 7. Філософія британського емпіризму. Томас Гоббс	2
8	Тема 8. Філософія Баруха Спінози	1
Змістовий модуль 2. Раціоналізм, емпіризм та ідеологія Просвітництва		
9	Тема 9. Філософія Готфріда Ляйбніца	2
10	Тема 10. Філософія Джона Локка	2
11	Тема 11. Філософія Джорджа Берклі	2
12	Тема 12. Філософія Девіда Г'юма	2
13	Тема 13. Філософія британського Просвітництва	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 10
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

14	Тема 14. Філософія французького Просвітництва	2
15	Тема 15. Філософія німецького Просвітництва	2
16	Тема 16. Трансформації європейського ідеалізму Нового часу та перехід до антропологічного матеріалізму	1
РАЗОМ		30

6. Завдання для самостійної роботи

	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
МОДУЛЬ 1		
Змістовий модуль 1. . Становлення класичної метафізики та методології Нового часу		
1	Тема 1. Історико–філософське означення європейської філософії Нового часу 1. Соціокультурний контекст та зміна світоглядної парадигми (Ф. Бекон «Про гідність і примноження наук»). 2. Проблема методу: раціоналізм проти емпіризму. 3. Категоріальний апарат: субстанція, модус, атрибут.	2
2	Тема 2. Формування основ нової філософії у творчості Френсіса Бекона 1. Проект великого відновлення наук («Велике відновлення наук»). 2. Вчення про «примари» (ідоли) людського розуму та критика схоластики («Новий Органон»). 3. Проблема методу пізнання: індукція як інструмент наукового відкриття.	2
3	Тема 3. Філософія природи Френсіса Бекона та його соціально-етичні погляди 1. Матеріалістична філософія природи. 2. Соціальна утопія та ідеал наукової держави («Нова Атлантида»). 3. Етичні погляди («Досвіди, або Повчання моральні та політичні»).	2
4	Тема 4. Вчення про метод Рене Декарта 1. Постать Р. Декарта та автобіографія пошуку істини («Міркування про метод»).	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 11
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Головні правила методу: очевидність, аналіз, синтез, контроль. 3. Принцип універсального сумніву та самоочевидність мислення (Cogito ergo sum). 	
5	<p>Тема 5. Метафізика Рене Декарта. Проблема людини</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Вчення про духовну субстанцію та доведення буття Бога («Метафізичні роздуми»). 2. Вчення про тілесну субстанцію: протяжність та механіцизм («Першопочатки філософії»). 3. Матеріалістична фізіологія та проблема психофізичного дуалізму («Пристрасті душі») 	2
6	<p>Тема 6. Картезіанська філософія</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Поширення картезіанства в Європі. 2. Матеріалістичний напрям: людина як автомат. 3. Картезіанство і релігійно-містична філософія (Н. Мальбранш «Про пошук істини», Б. Паскаль «Думки»). 	4
7	<p>Тема 7. Філософія британського емпіризму. Томас Гоббс</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Механістичний матеріалізм як основа онтології («Про тіло»). 2. Гносеологія та номіналістична теорія мови. 3. Антропологія та соціально-політичне вчення: природний стан і держава («Левіафан», «Про громадянина»). 	2
8	<p>Тема 8. Філософія Баруха Спінози</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Вчення про єдину субстанцію (Deus sive Natura), її атрибути та модуси («Етика, доведена геометричним порядком»). 2. Гносеологія: види пізнання та інтелектуальна інтуїція. 3. Вчення про людину, свободу та державу («Богословсько-політичний трактат»). 	4
Змістовий модуль 2. Раціоналізм, емпіризм та ідеологія Просвітництва		
9	<p>Тема 9. Філософія Готфріда Ляйбніца</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Монадологія як вчення про множинність субстанцій («Монадологія»). 2. Концепція «передумовленої гармонії» та критика емпіризму («Нові дослідження про людський розум»). 3. Теодицея: виправдання Бога та концепція найкращого зі світів («Теодицея»). 	2
10	<p>Тема 10. Філософія Джона Локка</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Критика теорії «вроджених ідей» та концепція Tabula rasa («Розвідка про людський розум»). 	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 12
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Вчення про прості та складні ідеї; первинні та вторинні якості. 3. Соціально-політична концепція: природні права та поділ влади («Два трактати про державне правління»). 	
11	<p>Тема 11. Філософія Джорджа Берклі</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Критика поняття «матерія» («Трактат про принципи людського знання»). 2. Гносеологічний принцип «Esse est percipi» та роль Бога («Три діалоги між Гіласом та Філонусом»). 3. Критика механіцизму та наукового детермінізму. 	2
12	<p>Тема 12. Філософія Девіда Г'юма</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Вчення про враження та ідеї («Трактат про людську природу»). 2. Критичний аналіз поняття причинності («Дослідження стосовно людського пізнання»). 3. Скептицизм та релігійні погляди («Діалоги про природну релігію»). 	2
13	<p>Тема 13. Філософія британського Просвітництва</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Особливості британського Просвітництва та ідея вільнодумства (Дж. Толанд «Християнство без таємниць»). 2. Англійський матеріалізм XVIII ст. (Дж. Прістлі). 3. Ідея моральної науки та теорія почуттів (А. Сміт «Теорія моральних почуттів»). 	4
14	<p>Тема 14. Філософія французького Просвітництва</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Ідеологія Вольтера: антиклерикалізм та свобода («Філософський словник»). 2. Енциклопедисти (Д. Дідро) та матеріалізм (Ж. Ламетрі «Людина-машина», П. Гольбах «Система природи»). 3. Соціально-політична концепція Ж.-Ж. Руссо («Про суспільну угоду»). 	2
15	<p>Тема 15. Філософія німецького Просвітництва</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Систематизація раціоналізму Х. Вольфа та гуманізм Г. Лессінга («Виховання людського роду»). 2. І. Кант: «Коперніканський переворот» у теорії пізнання («Критика чистого розуму»). 3. Етика Канта та вчення про антиномії («Основи метафізики моралі»). 	4
16	<p>Тема 16. Трансформації європейського ідеалізму Нового часу</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Й. Фіхте: суб'єктивний ідеалізм та «Я» («Основа загального науковчення»). 	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 13
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

	<p>2. Ф. Шеллінг: натурфілософія («Система трансцендентального ідеалізму»).</p> <p>3. Г. Гегель: діалектичний метод та система («Феноменологія духу», «Наука логіки»).</p> <p>4. Л. Фейєрбах: антропологічний матеріалізм («Сутність християнства»).</p>	
РАЗОМ		40

7. Індивідуальні самостійні завдання

Тема 1. Становлення філософії Нового часу

- Соціально-науковий контекст:** Аналіз впливу Коперніканської революції та становлення капіталістичних відносин на перехід від схоластичного методу до наукоцентризму.
- Нова онтологія:** Порівняльне дослідження трансформації поняття «природа» від живого організму (Античність/Ренесанс) до «світової машини» (Новий час).

Тема 2. Становлення емпіризму. Ф. Бекон

- Критика пізнання:** Систематизація «привидів» (ідолів) розуму за Беконом та розробка стратегій їх подолання в сучасній науковій практиці.
- Індуктивний метод:** Роль «Таблиць дослідження» Бекона як логічного фундаменту експериментального природознавства.

Тема 3. Становлення раціоналізму. Р. Декарт

- Методологічний сумнів:** Реконструкція шляху від *dubito* до *cogito* як маніфесту автономії суб'єкта в сучасній культурі.
- Дуалістична антропологія:** Проблема взаємодії душі та тіла (психофізична проблема) у філософії Декарта та її рецепція в когнітивних науках.

Тема 4. Філософія британського емпіризму. Т. Гоббс

- Механістичний матеріалізм:** Дослідження гоббсівської концепції людини як біомеханічної системи у контексті сучасного кібернетичного підходу.
- Теорія «Левіафана»:** Аналіз переходу від «війни всіх проти всіх» до суспільного договору як основи легітимності сучасної держави.

Тема 5. Метафізичний оптимізм та монадологія Г. Ляйбніца

- Структура буття:** Монада як «істинний атом природи»: аналіз концепції індивідуальної субстанції та її відмінність від атомізму Демокріта.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 14
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

2. **Теодицея:** Дослідження аргументації Ляйбніца щодо «найкращого з можливих світів» в умовах сучасного катастрофізму та етичних викликів.

Тема 6. Еволюція британського емпіризму XVIII ст.: від сенсуалізму до скептицизму

1. **Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі:** Критичний розгляд тези *esse est percipi* (бути — значить бути в сприйнятті) та проблема існування зовнішнього світу.
2. **Радикальний скептицизм Д. Юма:** Аналіз критики поняття субстанції та причинності як психологічної звички; вплив юмізму на межі наукового пізнання.

Тема 7. Філософський радикалізм французького Просвітництва

1. **Антропологічний матеріалізм:** Людина-машина Ж. Ламетрі та виховання розуму за К. Гельвецієм як основа педагогічного оптимізму.
2. **Проект «Енциклопедії»:** Роль Д. Дідро та Ж. Д'Аламбера у секуляризації знання та формуванні ідеологічного підґрунтя сучасної демократії.

Тема 8. Філософія німецького Просвітництва. І. Кант

1. **Коперніканський переворот Канта:** Розмежування «речей у собі» та «феноменів» як революція в теорії пізнання (критичний період).
2. **Етичний формалізм:** Практичне застосування категоричного імперативу як універсального закону людської моральності в добу глобальних конфліктів.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Методи навчання
ПРН 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод
ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.	– Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПРН 7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 15
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

Результат навчання	Методи навчання
	<ul style="list-style-type: none"> – Практичні методи (виконання практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод
ПРН 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.	<ul style="list-style-type: none"> – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПРН 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, кейсів – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.	<ul style="list-style-type: none"> – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРН 7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРН 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.	<ul style="list-style-type: none"> – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 16
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі тестів.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни або наприкінці семестру. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми навчання	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	40
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	20
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали):	20

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 17
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій 3. Інші види робіт (наводиться перелік інших видів робіт)	
Разом за виконання завдань поточного контролю	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр
	денна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	20
Участь у дискусії	10
Виконання тестових завдань	10
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	40

З метою застосування цілих чисел для оцінювання результатів роботи здобувачів під час навчальних занять може використовуватися 100-бальна шкала оцінювання щодо кожного окремо виду робіт. Розрахунок загальної кількості балів, які здобувач може набрати за результатами роботи під час навчальних занять протягом семестру, проводиться за формулою:

$$P_{\text{НЗ}} = \sum(P_i \times BK_i) \times K_{\text{НЗ}}, \quad (1)$$

де $P_{\text{НЗ}}$ – загальна кількість балів, набраних здобувачем за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

P_i – кількість набраних здобувачем балів за семестр за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять (за 100-бальною шкалою);

BK_i – ваговий коефіцієнт за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, яка передбачена за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання усіх видів робіт під час навчальних занять за семестр;

$K_{\text{НЗ}}$ – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що передбачена за виконання завдань під час навчальних занять за семестр, на 100 балів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 18
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач вищої освіти денної форми навчання виконав завдання модульного контролю і з урахуванням отриманих балів за поточний контроль набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти денної форми навчання під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. За складання екзамену здобувач вищої освіти може набрати 40 балів. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю у формі екзамену, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 20 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 15–19 балів, він отримує право за власною заявою повторно опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Повторне вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 14 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою повторно опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою повторного вивчення навчальної дисципліни чи її окремих складових частин визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 19
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Глосарій¹

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1.	Раціоналізм	Rationalism
2.	Емпіризм	Empiricism
3.	Сенсуалізм	Sensualism
4.	Скептицизм	Skepticism
5.	Пантеїзм	Pantheism
6.	Деїзм	Deism
7.	Матеріалізм	Materialism

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 20
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
8.	Ідеалізм	Idealism
9.	Дуалізм	Dualism
10	Механіцизм	Mechanicism
11	Детермінізм	Determinism
12	Субстанція	Substance
13	Атрибут	Attribute
14	Модус	Mode
15	Аксиома	Axiom
16	Індукція	Induction
17	Дедукція	Deduction
18	Інтуїція	Intuition
19	Досвід	Experience
20	Tabula rasa	Tabula rasa
21	Вроджені ідеї	Innate ideas
22	Інтелектуальна інтуїція	Intellectual intuition
23	Методологічний сумнів	Methodological doubt
24	Cogito ergo sum	Cogito ergo sum
25	Монада	Monad
26	Превстановлена гармонія	Pre-established harmony
27	Теодицея	Theodicy
28	Математизація знання	Mathematization of knowledge
29	Експеримент	Experiment
30	Наукова революція	Scientific revolution
31	Просвітництво	Enlightenment

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК25- 1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 21
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
32	Розум (Ratio)	Reason (Ratio)
33	Прогрес	Progress
34	Гуманізм	Humanism
35	Секуляризація	Secularization
36	Суверенітет	Sovereignty
37	Суспільний договір	Social contract
38	Природне право	Natural law
39	Природний стан	State of nature
40	Поділ влад	Separation of powers
41	Громадянське суспільство	Civil society
42	Просвітницький абсолютизм	Enlightened absolutism
43	Енциклопедизм	Encyclopedism
44	Соціальний егалітаризм	Social egalitarianism
45	Толерантність	Tolerance
46	Критицизм	Criticism
47	Апріорі	A priori
48	Апостеріорі	A posteriori
49	Феномен	Phenomenon
50	Ноумен (Річ у собі)	Noumenon (Thing-in-itself)
51	Трансцендентальне	Transcendental
52	Категоричний імператив	Categorical imperative
53	Свобода волі	Free will
54	Коперніканський переворот	Copernican revolution
55	Антиномія	Antinomy

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК25-1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 22
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
56	Практичний розум	Practical reason
57	Естетичне судження	Aesthetic judgment
58	Правова держава	Rule of law (Legal state)
59	Історизм	Historicism
60	Виховання людини	Education of man

12. Рекомендована література

Основна література

1. **Allison, H. E.** *Kant's Transcendental Idealism: An Interpretation and Defense*. Yale University Press, 2023 (Updated Edition).
2. **Gaukroger, S.** «The Natural Philosophy of Francis Bacon». // *British Journal for the History of Philosophy*, 2021.
3. **Harris, J. A.** *Hume: An Intellectual Biography*. Cambridge University Press, 2022.
4. **Nadler, S.** *Descartes: The Renewal of Philosophy*. Oxford University Press, 2023.
5. **Wootton, D.** *The Invention of Science: A New History of the Scientific Revolution*. Penguin Books, 2021.
6. **Андрєєва Т.** «Концепція субстанції у Спінози та Ляйбніца: сучасні інтерпретації». // *Філософська думка*, №2, 2022.
7. **Береста П.** «Картезіанське Cogito: між суб'єктивністю та метафізикою». // *Sententiae*, Vol. 41, 2022.
8. **Єрмоленко А. М.** *Практична філософія та етика в добу Просвітництва*. Київ: Наукова думка, 2021.
9. **Конотоп Л. Г.** *Епістемологічні стратегії Нового часу: від метафізики до досвіду*. Київ, 2022.
10. **Кремень В. Г. (ред.)**. *Філософія: Мислителі, концепції, напрями: Підручник*. Київ: Центр учбової літератури, 2023.
11. **Петрушенко В. В.** *Філософія: Навчальний посібник (нове видання)*. Львів: Магнолія-2006, 2022.
12. **Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А.** *Філософія: Підручник*. Київ: Академвидав, 2021.
13. **Спіноза Б.** *Теолого-політичний трактат* (пер. з лат. В. Литвинова). Харків: Фоліо, 2021.
14. **Шевченко О.** «Проблема суспільного договору у Т. Гоббса та Дж. Локка в контексті сучасних політичних криз». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія*, 2023.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК25- 1-2024
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Арк 23 / 23
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	

15. Єрмоленко А. М. *Практична філософія та етика просвітництва*. Київ: Наукова думка, 2021.
16. Кассіер, Е. (Кассіер Е.). *Філософія Просвітництва*. Київ: Дух і Літера, 2021.

Допоміжна література

1. Баумейстер А. О. *Вступ до філософських студій. Том 2: Метафізика*. – К.: Дух і Літера, 2017..
2. Гусєв В. І. «Критична філософія І. Канта як метафізика свободи» // *Філософська думка*. 2019. № 4.
3. Гусєв В. І. *Вступ до метафізики: Навчальний посібник*. К.: Центр учбової літератури, 2017.
4. Гусєв В. І. *Західноєвропейська філософія Нового часу (XVII-XVIII ст.)*. — К.: Либідь, 2018.
5. Гусєв В. І. *Філософія Нового часу: епістемологічні та антропологічні виміри*. К., 2021.
6. Єрмоленко А. М. *Практична філософія та етика в добу Просвітництва*. К.: Наукова думка, 2021.
7. Йолон П. Ф. *Епістемологія Нового часу: теоретичні моделі та соціокультурний контекст*.
8. Кассіер Е. *Філософія Просвітництва* (пер. з нім.). К.: Дух і Літера, 2021.
9. Литвинов В. Д. *Бенедикт Спіноза: шлях до свободи*. К.: Академперіодика, 2022.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. **Cambridge Companions to Philosophy.**
2. **The Oxford Handbook of Descartes and Cartesianism.**
3. **Stanford Encyclopedia of Philosophy (SEP)**
4. **Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP)**
5. **Oxford Bibliographies: Philosophy**